

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5
Telefon interurban 143

Cena inseratov: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četrt strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

Delo in uspehi vlade in njenih strank.

Namen parlamenta kot zastopstva celokupnega naroda je, da pospešuje splošni blagor ter ustvari možnosti, da morejo vsi stanoviti in sloji ljudstva gospodarsko in kulturno prosperovati. K takemu delu je pozvana parlamentarna večina, katera tudi nosi odgovornost za delovanje in nehanje parlamenta. S tem pa ni rečeno, da je opozicija oproščena vse odgovornosti. Nasprotno. Ker so opozicijske stranke pozvane k sodelovanju pri zakonodavstvu in kontroli nad državno upravo, pada tudi na nje del parlamentarne odgovornosti. V parlamentih kulturnih držav se opozicija tega zaveda ter tudi temu primerno deluje. Drugače pa je s sedanjo opozicijo v beogradski narodni skupščini.

Kmetško-demokratska opozicija kriči.

Odkar sta Radič in Pribečević prisiljena, da jesta trdi kruh opozicije, sta stalno slabe volje, kakor da njuna želodca ne bi bila ustvarjena za opozicijski kruh. Tej svoji slabi volji dajeta dan za dnem izraza v kričanju in zmerjanju. Mislim, da ga ni parlamenta na svetu, kjer bi se toliko in tako divje vpilo in tako surovo zmerjalo in psovalo, kakor zadnje mesce v beogradski narodni skupščini, odkar v njej dela opozicijo kmetško-demokratska koalicija. Kdor je prisostoval samo eni seji naše narodne skupščine, se mora zgražati nad tem, kar je tamkaj videl in slišal. Ni čuda, da ima beogradska javnost nad tem veliko zabavo ter da so ljudje za časa, ko so kino-gledališča bila zaprta, hodili v narodno skupščino iskat nadomestek za zabavo, ki bi jo uživali v kinematografih.

Kmetško - demokratska koalicija je vzrok, da je ugled našega parlamenta padel, da se nikdar poprej. To je vredno te obžalovanja, ker se kmetško - demokratska koalicija predstavlja kot nosilka kulturne ter s prezirom in iskancih in o slabih lastnostih. Kdor hoče drugim pridigovati kulturo, mora sam kulturno obnašati. Kdor hoče pobijati slabe lastnosti balkanizma, ne sme sam teh lastnosti kazati v svojem govorjenju, nastopanju in delovanju.

Krivda in to velika krivda kmetško-demokratske koalicije je ne samo v tem, da je ponižala ugled našega parlamenta, marveč tudi v tem, da hoče ovirati in onemogočiti vsako delo za blagor ljudstva. Vse, karkoli se v parlamentu stori dobrega, potrebnega in koristnega, vse se izvrši v težki borbi s kmetško-demokratsko opozicijo, ki je nepopustljiva v kričanju in zmerjanju. Zato pa je treba tem višje ceniti mirnost, smotrenost in deloljubje večine, ki gre kljub vsem potežkočam in hrupnim oviram od strani opozicije mirno svojo pot dela za državo in za ljudski blagor.

Vlada in njena večina dela.

Vlada in njena večina se dobro zaveda svoje važne in resne naloge, ki jo ima izvršiti v sedanjih težkih prilikah. Dovršila je veliko delo državnega proračuna, ki je zakonita podlaga za državno gospodarstvo in obenem nujen predpogoj za prosep državnih financ. Kmetško-demokratska opozicija je storila vse, kar je le mogla, da bi ovrla pravočasno sprejetje državnega proračuna. Stavila je v parlamentu brezbroj vprašanj in nujnih predlogov, o katerih se je razpravljalo cele dneve. Vsled tega so se proračunske razprave morale vršiti na nočnih sejah, pri katerih je hrabro in požrtvovalno vztrajala večina, dokler ni bil proračun sprejet.

Kar se dostaja državnega proračuna in z njim združenega finančnega zakona, priznamo, da niso z njim izpolnjene vse naše nade in zahteve. Doseglo pa se je marsikaj, kar bo našemu ljudstvu v prid in korist. In to po zaslugi naše stranke.

SLS gre ta zasluga, da ni nikdar glasovala za tiste visoke davke, ki so jih bili našemu ljudstvu naložili demokrati in samostojni kmetijci, dokler so bili na vladi. Ti dve stranki, ko sta bili na vladi, nista znali ničesar drugega, nego samo povečevati in pomnoževati davke. Ko pa je naša stranka 1. februarja 1927 vstopila v vlado, je v državnem proračunu za lansko leto znižala razne davščine, osobito dohodninski davek, pristojbine, trošarinske in carinske postavke. V letošnjem državnem proračunu je dohodninski davek

vsled povišanja davka prostega dohodka na 12.000 Din in vsled osvoboditve dohodka od vseh doklad tako spremenjen in olajšan, da bode odpadlo čez 50% davkoplačevalcev in davčnih bremen. Z novim letom 1929 pa bo ta davek sploh odpadel, ker bodo stopili v veljavo davki, ki jih določa novi davčni zakon in ki bodo večinoma manjši, nego so bili prejšnji.

Davčna prostost za nove zgradbe se je razširila na državne pribitke. Davki se lahko plačujejo po novem tudi s priznancami do 2000 K ne samo 1000 K. Pobiranje vojnega pribitka na dohodnino je ukinjeno. Znašal je lani 15 milijonov Din. Seveda se bodo kljub temu znatnemu znižanju bremen za Slovenijo še vedno našli hujskači, ki trdijo, da se ni nič doseglo. Skupno je Slovenija v lanskem letu plačala 238.3 milj. Din državnih davkov napram 221.9 milj. Din v letu 1926 in 292.6 milj. Din v letu 1925, ko je davčni vijak pritiskal najhujše. Povečali so se lani napram 1926 dohodki države od zemljiškega davka, znižali pa so se dohodki od dohodnine, davka na ročno delo in posebne pridobnine. V odstotkih je lani Slovenija plačala neposrednih davkov 13.3% donosa cele države napram 14.1% v letih 1919 do 1926. Finančni uspeh znižanja za Slovenijo moremo ceniti na najmanj 25 milijonov Din.

Da se odpomore težki gospodarski krizi, ki vlada v naši državi in ki je slična gospodarskim razmeram, katere so v drugih državah kot posledica svetovne vojne, se vlada trudi, da dobi veliko posojilo v inozemstvu. Visoki finančni krogi v Angliji in Ameriki so našemu finančnemu ministru že obljubili posojilo v znesku 50 milijonov funtov šterlingov — okoli 14 milijard dinarjev —, in to pod ugodnimi pogoji. Treba je izpolniti še nekaj predpogojev, kakor je stabilizacija (utrditev vrednosti) kurza našega dinarja, ureditev vprašanja dolgov naše države v inozemstvu, zlasti v Franciji in Angliji, in potem pride do definitivnega zaključka posojila in do izplačanja prvih obrokov. Posojilo bo v največji prid našemu narodnemu gospodarstvu, ker se bo upo-

rabilo za javna dela (za gradbo železnic in cest, za regulacijo rek itd.) ter bo tako vplivalo na gospodarski dvig delovnih slojev ljudstva in njihovega smotnega stanja.

Po stari navadi, ki jo naši kmetje zelo spoštujejo, so velikonočno nedeljo gospodarji in naši znanci izza politične mize preživeli na svojih domovih. O praznikih so se imeli marsikaj lepega razgovoriti z domačimi, pa so opustili političen razgovor, kakor ga je v velikonočni številki opustil tudi »Slovenski Gospodar«.

Niso pa teh navad naši politični nasprotniki. V svojih listih so ravno za Velikonoč naphali kar največ laži. Demokratarji in njihovi najnovejši hlapci, radičevci, so prinesli slovenskemu kmetu za pisanko — kamen mesto jajca, laž namesto resnice. Gospodar, naš znanec, je te laži javno v družbi svojih tovarišev razkrinkal. Dejal je:

»Komedijsanti, je očital Pucelj našim zastopnikom, ko so priborili pravico slovenskemu jeziku. Pa se je on postavil na noge. On, ki mora vedno hrvatsko govoriti, če govori z načelnikom svoje stranke, vedno mora hrvaško komando poslušati. Meni se zdi, da je ravno on sam komedijo igral v tem slučaju!«

»Z njim pa demokrati«, je dostavil soseď. »Ti pravijo, da se zdaj vlečejo za — pravico slovenščine v narodni skupščini. Res pa je, da ji niso dali pravice ne oni sami in ne radičevci! Zdaj, ko je SLS v vladi, se vodijo zapisniki tudi v slovenščini, je tajnik skupščine tudi Slovenec, in sicer naš poslanec Bedjanič. Seveda, nekaj je moral Pucelj govoriti in ker mu je že vsega zmanjkalo, je pa to stvar načel, v kateri se je le osmešill«

»Jaz se pa še dobro spominjam«, je dodal tretji, znani živinorejec v okraju, »da so demokratarji in radičevci trdili, da mi Slovenci sploh nismo narod, ampak plemel! Mi razločujemo razna plemena pri živalih, ali pri ljudeh rečemo, da je tega in tega narod! Seveda so tudi naš jezik potisnili v kot, ko so bili na vladi. Dejali so, da slovenski jezik ni nikak poseben narodni jezik, ampak je v takem razmerju do srbskega jezika, kakor je prleška govorica do pismene slovenščine. Sedaj pa vse te svoje nauke tajijo, pa se postavljajo za pravice slovenskega jezika. Zdi se mi pa, da je to res ista komedija, kot so jo v Ljubljani uganjali z avtonomijo. Kar pa Slovencev tiče, pa mislim, da še nikdar ni naš narod v nobeni državi bil na tako vplivnem mestu kot je sedaj po svojem voditelju dr. Korošcu, ki je notranji minister naše države. Naš narod je s tem popolnoma enakopraven z drugimi, vživa celo največ zaupanja in naš jezik uživa ravno zaradi tega povsod spoštovanje!«

»Torej ju Pucelj kozla ustrelil, ko se je tako razkoračil«, je pripomnil kmet lovec, ki se je zanimal za novi zakon o posesti in nošenju orožja, in je v to smer obrnil pogovor. »Kakšne sitnosti so bile dosedaj zaradi strelnega orožja. Puške nisi smel imeti, razven če si bil član lov-

skega društva. Za vsako najmanjšo pištolo si moral imeti orožni list. Te sitnosti in stroški so marsikoga prestrašili, da ni dobil za obrambo svoje hiše pred tatovi orožja. Dr. Korošec je v tem oziru izdelal zakon, ki je že potrjen. Po tem zakonu bodo prišle mnoge olajšave in prav bode, če ga občine, ko dobijo uradni list, ljudem razložijo!«

»To bomo že poskrbeli«, je rekel gospodar, ki je bil tudi občinski odbornik. »Povedali pa bomo tudi to, da je vse te olajšave oskrbel naš voditelj dr. Korošec kot notranji minister!«

»Kaj bo pa Pucelj ostalo«, je vprašal bivši radičevci, ki je že vnaprej vedel, da bo gospodar kako šaljivo povedal in je dobil ta-le odgovor: »Pucelj je najslabši lovec v Sloveniji. Po svojem poklicu je bil pozvan, naj puca na Žerjava. A kaj se je zgodilo? Žerjav je lovca ujell!«

Državni proračun.

Narodni poslanec Vlad. Pušenjak.

Prvega aprila je stopil v veljavo novi državni proračun, na podlagi katerega se bo vršilo državno gospodarstvo do 31. marca 1929. Novi proračun se bistveno razlikuje od prejšnjih proračunov, je preglednejši in daje več vpogleda v stanje državnih gospodarskih podjetij, ker se deli v dva dela: proračun državne uprave in proračun državnih gospodarskih podjetij. Prvikrat po prevratu se je predložil ob enem s proračunom i računski zaključek za leto 1924/25, s čimur nam je omogočena kontrola nad izvršitvijo proračuna in vpogled v pritok dohodkov v državno blagajno. Kak je novi proračun, ali pomeni napredek ali nazadovanje glede državnega gospodarstva, ali se upoštevajo gospodarske razmere ljudstva, ali nam daje nade, da se bo naša državna finančna politika izboljšala? V splošnem pomenja novi proračun za izboljšanje v vseh pravcih, ob enem pa nam tudi daje upanje, da se bo v doglednem času naša fin. politika postavila na zdravo podlago, da bo proračun popolnoma odgovarjal potrebam ljudstva in gospodarskim razmeram cele države.

Ta cilj se bo le dosegel, ako bodo razmere v državi stalne, ako bo Narodna skupščina delovala celo dobo, za katero je izvoljena, ako bomo imeli vladu, ki bo več let vodila državne posle; brez stalnosti v zakonodavstvu, v javni upravi, v vodstvu finančne politike je nemogoče odstraniti gospodarsko krizo v naši državi in urediti državne finance. Delati, smoteno delati treba, a ne z interpelacijami o beograjskem policijskem zaporu, imenovanem »glavnjača« in z interpelacijami o zapisnikih v slovenskem jeziku otežkočiti delo, kakor to delajo Pribičević, Žerjav, Radič, Pucelj, ako se želi ljudstvu dobro. Slovenski kmet, delavec, obrtnik, trgovec in uslužbenec ne bo bolje živel, gospodarska kriza se ne bo odpravila, četudi bo glavnjača v Beogradu izgledala kot največja palača, četudi se bodo zapisniki v Narodni skupščini vodili v slovenskem jeziku.

Gospodarske koristi proračuna.

V svrhu omiljenja gospodarske krize je treba zmanjšati pretirana davčna breme-

na. Proračun za leto 1928/29 je drugi proračun, za katerega so glasovali poslanci SLS; pribiti moramo, da se samo v teh dveh proračunih znižujejo davčna bremena, v vseh drugih proračunih, za katere so glasovali liberalci (samostojni demokrati in Radičevci, odnosno samostojni kmetje) so se leto za letom povišali davki in druga plačila. V novem proračunu se eksistenčni minimum za dohodnino zvišuje od 6.000 Din na 12.000 Din, kar bo imelo za posledico, da bo večina kmetov in malih obrtnikov, ki so dosedaj še plačevali dohodnino, letos prosti dohodnine. Razum tega odpadejo vse doklade k dohodnini, kar bo povzročilo, da bo dohodnina skoro za polovico nižja ko doslej. Vojaška taksa bi se morala plačati za 4 leta nazaj, poleg tega je ista odmerjena v pretirano visokem znesku. Dosegli smo, da se bo plačalo samo ¼ predpisane vsote in da se bo ustanovila nova odmerna podlaga. Taksa za vozove z vzmetmi (fedrami) se zniža od 200 Din na 100 Din, pri vozovih z 1 konjem in od 500 Din na 200 Din pri vozovih z 2 konjema. Glede carinskih in monopolskih kazni do zneska Din 5.000, na katere so stranke obsojene do 31. marca 1928, se dovoli amnestija. 20 odstotni boni za pri žigosanju kron odvzete zneske se bodo do zneska 2000 kron sprejemali za plačilo davkov. S 1. aprilom 1928 stopi v veljavo novi davek za uslužbenice, s čimur se bo znatno zmanjšal davek za ročne delavce, državne uradnike, samoupravne in zasebne uslužbenice, ki imajo majhne dohodke. Vse nove hiše v celi državi bodo v bodoče proste ne samo državnih davkov, ampak tudi vseh državnih in občinskih doklad, kakor do sedaj vse nove hiše v Beogradu. Prepričali smo ukinjenje 20% doklade za železničarje, prepričali zvišanje dopustov ter dosegli za izplačilo 20% doklade potrebne kredite. Uredilo se je vprašanje penzij žandarjem in poštnim provizionistom, zagotovili potrebni kredit za izplačilo nadur profesorjem in drugih obveznosti učiteljskemu osebju, za izplačilo dolžnih plač veroučiteljem.

Pri prenosu poslov na oblasti so se mnogi posli prenesli na oblasti, ne pa ob enem za te posle potrebni krediti. To se je v finančnem zakonu popravilo in s tem dala možnost, da bodo oblasti lahko vodile vse prevzete posle. Velevažno je, da se je zagotovilo izplačilo dolžnih subvencij našim bolnicam ter dolžnih prispevkov okrajnim zastopom in cestnim odborom za vzdrževanje cest.

Lep vir dohodkov za oblasti bo dala zaloga šolskih knjig, katera se v par dneh odstopi oblasti v Ljubljani.

Važne zakonske določbe.

Našemu vztrajnemu delu se ima pripisovati, da je izginil iz finančnega zakona člen, ki je ogrožal naše univerze, da je izginil člen, ki je omejeval promet z zemljišči v Sloveniji, da se je spremenilo besedilo člena o redukciji gimnazij tako, da niso v nevarnosti gimnazije v Sloveniji. Prepričala se je ukinitve upravnega sodišča v Celju, zloglasni člen 82, ki omejuje višino doklad za oblasti, okraje itd., se je v toliko spremenil, da bodo v bodoče lahko okrajni zastopi in oblasti z dovoljenjem finančnega ministra nalagali raznim industrijskim